



Концентрация на банковата система

Гл. ас. д-р Ивайло Михайлов
Университет "Проф. д-р Асен
Златаров" - Бургас

Теоретични основи на банковата концентрация.

Бурното развитие на консолидационните процеси във финансово-кредитния сектор през последните години се дължи на редица фактори като напредъка в информационните технологии, глобализацията и дерегулацията на финансовите пазари, нарастващия натиск на акционерите за по-висока възвращаемост по техните инвестиции и пр. Консолидациите се осъществяват чрез сливания и придобивания между банки и небанкови финансови институции и сравнително новите форми, намиращи израз в стратегически споразумения за сътрудничество в областта на услугите за граждани и фирми, които са резултат от международните договорености между големите банкови групи¹. Въпреки че тенденцията към консолидация засяга банките както в развитите, така и в развиващите се страни, съществуват различия в начините, по които тези процеси се реализират. Характерна особеност за държавите от нововъзникващите пазари е, че значителна част от обединенията са резултат от трансгранични сливания и придобивания (обикновено банките, установени в развитите страни, придобиват банки в развиващи се страни), докато в развитите държави преобладават слива-

ния и придобивания на местни банки. Емпиричните данни показват, че основният двигател на консолидациите в развитите пазарни икономики е необходимостта да се намали излишният кредитен капацитет в системата, докато за развиващите се страни тези процеси в по-голямата си част са резултат от регулаторни реформи, механизми за разрешаване на кризисни ситуации, приватизация на банки с държавно участие².

Зачестилите напоследък консолидации между банките в световен мащаб засилват безпокойството сред полисимейкърите и на свой ред пораждат загриженост относно степента на концентрация на банковите системи. Това безпокойство намира отражение в специализираните доклади на международните финансови институции, където се отбелязва, че концентрацията може да ограничи конкуренцията сред банките, да увеличи пазарната мощ и политическото влияние на финансовите конгломерати и банковите групи, а оттук да дестабилизира финансовата система, тъй като банките стават твърде големи, за да бъдат наказани, и използват своето влияние да "приспособят" банковите регулации и политиките на надзорните органи в своя полза. Възползвайки се от пазарната мощ (това се превръща в конкурентно предимство), големите банки са в състояние да плащат по-ниски лихви по депозитите и да изискват по-високи лихви по кредитите, което, от своя страна, влошава качеството на финансовите услуги и деформира оптималното разпределение на ресурсите³. Друга загриженост идва по линия на това, че консолидационният процес може да окаже влияние на отделните сектори и региони в стопанството по различен начин. Например намаляването на броя на банките би се отразило негативно на регионите, в които оперират вече малко на брой банки.

Тези доклади осигуряват и обратни аргументи, които през последните години са обект на по-задълбочен интерес сред икономистите и намират

1. Трябва да се отбележи, че стратегическите споразумения започват да се прилагат и в България.

Доказателство за това е споразумението за партньорство, подписано в края на 2006 г. между "Банка Пиреос България" и банковия клон на финансовата група "ИНГ" у нас. То предвижда "Банка Пиреос" да предоставя банкови услуги, застраховки "Живот" и пенсионноосигурителни продукти на гражданите, които са клиенти на холандската финансова група. От своя страна клонът на "ИНГ" ще се съсредоточи върху корпоративното и инвестиционното банкиране. Схемата вече е изпробвана в Гърция, където двете финансови групи имат успешно стратегическо партньорство от 2002 г. под формата на смесено дружество в банковото застраховане и управлението на активи. По данни на в. "Банкеръ", бр. 51, 2006 г.

2. Inter-American Development Bank, *Unlocking credit*, Ch. IX, 2004, p. 119.

3. Съществуват доказателства, че по-ниските лихви по депозитите и по-високите лихви по кредитите са характерен белег на силно концентрирани пазари.



сериозна теоретична и емпирична подкрепа.

Хипотезата "концентрация- стабилност".

В хода на теоретичните разисквания група автори издигат хипотезата, че по-високата концентрация повишава стабилността на банковата система. Логиката на техните разсъждения се свежда до това, че концентрацията може да се разглежда като сигнал за по-малка конкуренция, което подпомага кредитните институции да генерират по-високи приходи и да завоюват по-голяма пазарна мощ. От своя страна по-високите приходи осигуряват капиталов буфер срещу неблагоприятни шокове, който повишава устойчивостта и стабилността на системата в условия на кризи⁴. Придържайки се към тези разсъждения, друга група автори подкрепят тезата, че в условията на концентрирана банкова система за надзорните органи е по-лесно да осъществяват мониторинг върху малко на брой, но големи банки, отколкото върху малки, но много на брой, какъвто е случаят при фрагментираните системи. От тук следва, че при равни други условия концентрираната система ще бъде изложена по-слабо на банкови кризи. Накрая защитниците на хипотезата "концентрация - стабилност" отбелязват, че ако в основата на концентрираните банкови системи стоят големи банки и те държат по-диверсифицирани портфейли спрямо малките, то в резултат на по-широката диверсификация концентрираните системи ще проявяват тенденция към по-голяма устойчивост и стабилност.

В специализираната литература обаче съществуват и изследвания, които търсят аргументи за наличието на обратна връзка, като поставят на преден план виждането, че концентрацията повишава и изостря чувствителността на банковата система (concentration - fragility). В статията на Boyd и

DeNicolo се подчертава, че банките, опериращи внискоконкурентна среда, изискват по-високи лихви по заемите за нефинансовия сектор, което принуждава фирмите да поемат по-висок риск, а поемането на допълнителен риск се разглежда като възможен източник на нестабилност⁵. По линия на прекомерното поемане на риск друга група автори, защитаващи възгледа "концентрация - нестабилност", изразяват несъгласие относно твърдението, че малкото на брой, но големи банки, могат да бъдат по-лесно контролирани, което е предпоставка за по-стабилна и устойчива система. Те изграждат своята теоретична концепция, като изхождат от действието на мрежата за финансова сигурност в банковите системи и в частност - имплицитното и експлицитното депозитно застраховане. Тъй като регулаторните органи се боят от възможни макроикономически последици при фалита на голяма банка, редица държави имат имплицитна политика за предпазване на финансовия сектор от сътресения, основана на принципа "too big to fail"⁶, която защитава големите банки повече, отколкото малките⁷. От тук следва, че големите банки със значителен пазарен дял получават нетна застрахователна субсидия от правителството, която може да създаде изкушения за поемане на прекомерен риск⁸. От тази гледна точка концентрираните банкови системи с малко на брой, но големи банки ще бъдат по-уязвими, отколкото фрагментираните системи, в които оперират много на брой малки банки.

Въпреки противоположните теоретични разисквания, съществуват изненадващо малко изследвания, фокусиращи се върху посочените по-горе взаимовръзки. Това обстоятелство дава основание на Beck, Demirguc-Kunt и Levine да разработят модел, чрез който се тества за наличие на корелационна

4. Вж. за подробности по този въпрос: Hellman, Th., K. Murdock, J. Stiglitz. *Liberalization, Moral Hazard in Banking and Prudential Regulation: Are Capital Requirements Enough?*, *American Economic Review*, 90(1), 2000, pp. 147-165.; Allen, F., D. Gale, *Competition and Financial Stability*, *Journal of Money, Credit and Banking*, Vol. 36, № 3, 2004, pp. 453-481.

5. Вж. Boyd, J., G. DeNicolo, *The Theory of Bank Risk Taking and Competition Revisited*, *The Journal of Finance*, Vol. 60, Number 3, 2005, pp. 1329-1343.

6. Прекалено голяма, за да бъде оставена да фалира.

7. Вж. по-подробно Hughes, J., L. Mester, *Bank Capitalization and Cost: Evidence of Scale Economies in Risk Management and Signaling*, *Review of Economics and Statistics*, vol. 2., 1998.

8. В подкрепа на тази теза ще посочим три събития, които отразяват поредната акция на европейски правителства за спасяване на изпаднала в беда кредитна институция. Германия проведе през 2001 г. спешна спасителна операция за "Банкгезелшафт Берлин", която бе на прага на фалит заради губещи инвестиции в недвижима собственост. Френското правителство пък спаси "Креди Лионе" през 1995 г., което му струваше почти 27 млрд. щ. долара. В началото на 2006 г. правителството на Австрия изрази готовност да похарчи 900 млн. евро, за да защити местната банка "Баваг" в случай на евентуален масов отлив на клиенти, предизвикан от рискови операции. Гаранцията на правителството остава в сила до 1 юни 2007 г. По данни на в. "Банкеръ", бр. 18, 2006 г.



зависимост между банковата концентрация и вероятността дадена страна да претърпи системна финансова криза⁹. За целта авторите използват данните на 69 страни за периода 1980 - 1997 г., като в анализа ударението се поставя върху следните характеристики: регулаторните практики и банковия надзор, институционалното развитие, макроикономическите променливи, в т.ч. ниво на икономическо развитие и растеж, инфлация, лихвени проценти, промените в условията на търговията и ръста на кредита. В допълнение се приема, че дадена страна ще изпита системна криза¹⁰ при появата на поне едно от следните условия:

- Властите използват непопулярни мерки като банкови ваканции, замразяване на депозитите, повсеместни гаранции за предпазване на банковия сектор.

- Голяма по мащаб национализация на банки.

- Делът на необслужваните заеми надхвърля 10% от общата сума на банковите активи.

- Фискалните разходи по спасителните операции на банковия сектор надхвърлят 2 % от БВП.

Резултатите от емпиричното изследване не подкрепят виждането, че концентрацията повишава "крехкостта" на банките. Тъкмо обратното, те са изцяло съвместими с хипотезата "концентрация - стабилност", т.е. съществува положителна връзка между степента на концентрация и стабилността на банковата система.

Концентрация и устойчивост на кредита.

Трансграничната консолидация и глобализацията на банковата индустрия през последните години поставят на дневен ред два ключови въпроса пред паричните власти, чиито отговори са от съществено значение за адекватните реакции на паричната политика и икономическото развитие на страните. Първо, дали концентрацията и конкуренцията оказват влияние на това как реагира кредитът на външни шокове. И второ, дали концентрацията и

конкуренцията правят кредита повече или по-малко процикличен. Значимостта на подобно обсъждане се подсилва и от факта, че външните условия са определящи за икономическата активност (особено за развиващите се страни), а също и поради наличието на причинно-следствена връзка, идваща от равнището и динамиката на кредита към растежа на БВП. Теоретичните разисквания, чрез които се търси подкрепа на поставените въпроси, протичат в следната последователност. На първо място по-високото ниво на концентрация може да се свърже с появата на по-големи и по-диверсифицирани банки. По-високата степен на диверсификация би позволила на банките да поемат повече риск и следователно да продължат да кредитират в периоди на нестабилност и рецесии. Обикновено критиката към това гледище е, че не е ясно до каква степен концентрацията се свързва с по-голяма диверсификация. Второ, ако по-високото ниво на концентрация се свързва с по-висока доходност, големите банки биха имали възможност да формират допълнителни резерви (капиталов буфер), които биха им позволили да поемат повече риск, като например свият лихвения марж по време на спад в икономическата активност. В допълнение към тези теоретични концепции Peterson и Rajan посочват, че банките с голяма пазарна мощ могат да установят дългосрочни кредитни взаимоотношения със своите клиенти, въз основа на които да облекчат достъпа им до кредитни ресурси. Допуска се, че така създадените кредитни отношения ще позволят на банките да изгладят лихвите по заемите в рамките на бизнес цикъла, намалявайки по този начин колебанията на кредита¹¹.

В специализираната литература се посочва, че единствено и само теоретичните аргументи не са в състояние да дадат точен отговор на поставените по-горе въпроси. Миссо и Panizza използват емпиричен подход, за да оценят дали съществуват таки-

9. Тук и по-надолу се позоваваме на Beck, Th., A. Demirguc-Kunt, R. Levine, *Bank Concentration and Fragility: Impact and Mechanics*, NBER, Working Paper № 11500., 2005.

10. В специализираната литература се отбелязва, че в икономическата теория липсва единна дефиниция за системна криза. В България широко се възприема и прилага определението за системна криза на Н. Неновски и К. Христов: "...криза, при която натрупването на локални ефекти води до верижен разпад на цялата финансова система. Системната криза е типично доказателство за хаотично поведение на финансовите отношения (силно интегрирани), когато малки локални неравновесия водят до разпад на цялата стара система или до появата на нови структури... Системната финансова криза е информационна криза, когато каналите за пренасяне на информация са прекъснати, където търсенето и предлагането на информация са деформирани и където празните места се запълват от невярна информация, слухове, вярвания и др. Тя е загуба на информация." Цитирано по Тиков, М., *Ключови фактори за стабилността на финансовата система*, Икономическа мисъл, БАН, бр. 21, 2004, с. 55.

11. Peterson, M., R. Rajan, *The Effect of Credit Market Competition on Lending Relationships*, *Quarterly Journal of Economics*, vol. 110, 1995, pp. 407-443.



ва зависимости и ако да - каква е посоката на движение¹². Основният извод, до който стигат авторите, е, че в страните с по-висока банкова концентрация вътрешният кредит реагира по-малко на външни шокове, което предполага, че банковата концентрация се свързва с по-слаби колебания на кредита и с по-голяма устойчивост на системата. При установяване на взаимовръзките Micco и Panizza правят опит да изолират влиянието на концентрацията от това на конкуренцията, в резултат на което намират потвърждения, сочещи, че не липсата на конкуренция, а концентрацията е тази, която намалява волатилността. И накрая, резултатите от анализа осигуряват доказателство, което предполага, че наличието на бариери за навлизане на банковия пазар повишава чувствителността на кредита по отношение на външни шокове¹³.

Роля на чуждите банки.

През последните десетилетия структурата на банковите системи в световен мащаб търпи дълбоки промени. Навлизането на чужди банки е доминиращ и характерен белег на този процес, като в редица държави чуждите банки (или местните банки с чуждестранно участие) стават основни играчи на местните финансови пазари¹⁴. Смята се, че нарастващото присъствие на чужди банки, особено в развиващите се страни, е резултат от процесите на финансова либерализация на местните икономики, като в някои държави банковите кризи и последващата необходимост от ресурси за рекапитализация на банковата система спомогнаха за ускореното навлизане на чужди играчи. В практиката са известни два начина, чрез които това може да се осъществи: първо, придобиване на съществуваща местна банка и, второ, самостоятелно присъствие чрез офис или клон¹⁵. Разделянето на тези два начина е от съществено значение, тъй като навлизането на чужд пазар чрез самостоятелно представителство увеличава броя на банките и степента на конкуренция, докато придобиването на работещи банки в повечето случаи се осъществява чрез сливания и поглъщания, което може да намали броя на кредит-

ните институции и степента на конкуренция. Тук логично възниква въпросът какво мотивира решенията на банките да разширяват своята дейност извън пределите на страната, в която са основани. Традиционният възглед в тази посока постулира, че банките навлизат на чужди пазари, за да следват своите клиенти. Според това виждане интернационализирането на банковите системи е резултат от нарастващите преки чуждестранни инвестиции в нефинансовия сектор. Макар че съществува такава корелационна зависимост, в специализираните научни публикации се посочва, че не е възможно да се установи дали преките чуждестранни инвестиции пораждат навлизането на чужди банки, дали навлизането на чужди банки е причина за преките чуждестранни инвестиции, или връзката между тях се детерминира от други фактори които не могат да бъдат надеждно оценени с иконометрични уравнения.

Друга теория предполага, че чуждите банки навлизат в страни, където виждат доходноосни възможности за своята дейност в съчетание с добра институционална и макроикономическа среда. В съзвучие с това Focarelli и Pozzolo откриват, че чуждите банки са склонни да навлизат в страни, характеризирани с висок икономически растеж, ниска инфлация, висока капитализация на фондовия пазар и по-слабо ефективна местна банкова система¹⁶. Това изследване осигурява доказателство в подкрепа на схващането, че чуждите банки навлизат на даден пазар не за да следват своите клиенти, а по-скоро да се възползват от доходноосните перспективи на местното стопанство.

От гледище на провежданата икономическа политика съществен остава въпросът дали чуждите банки играят полезна роля, като спомагат за задълбочаване на кредитното посредничество и стабилизиране на кредита, или тяхното присъствие има не до там благоприятен ефект. Обикновено потенциалните предимства се свързват с подобряване функционирането на платежната система, риск мениджмънта, въвеждане на технологични иновации и по-съвременни мониторингови подходи. За

12. Micco, A., U. Panizza, *Bank Concentration and Credit Volatility*, Central Bank of Cnile, Working Paper № 342., 2005.

13. По-нататък в нашия анализ ние приемаме направените изводи като отправна точка поради обхвата и представителността на цитираното изследване. Авторите използват данни за основните икономически показатели на 93 държави за периода 1990 - 2002 г., като за целта са проведени 1162 наблюдения.

14. Вж. IADB, Ch. X, pp. 129-139.

15. В тази статия не разглеждаме възможността за присъствие на чужд пазар чрез дистанционно предлагане на банкови услуги.

16. Вж. по-подробно: Focarelli, D., A. Pozzolo, *The Patterns of Cross-border Bank Mergers and Shareholdings in OECD Countries*, *Journal of Banking and Finance*, vol. 25, issue 12, 2001, pp. 2305-2337.



страните от групата на т.нар. развиващи се пазари някои автори добавят към посочените предимства по-високата ефективност и намаляване дела на не-обслужваните кредити. Потенциалната загриженост относно присъствието на чужди банки се свързва с вероятността, че те ще бъдат първите, които ще "затворят вратата" в случай на криза, а от-тук - напускането на пазара поражда изтичане на капитали, което, при равни други условия води до проциклично поведение на кредита и повишава волатилността на икономиката. В допълнение към това съществува и друго твърдение, според което значителното присъствие на чужди банки може да измести (crowding out) дейността на местните банки поради наличието на добра репутация и конкурентни предимства. Имайки предвид допускането, че чуждите банки кредитират предимно големите фирми, изместването на местните банки от пазара би се оказало проблемно, тъй като може да доведе до съкращаване достъпа до кредитни средства за работещите в страната малки и средни предприятия, които са особено зависими от банковото финансиране. И накрая, чуждите банки могат да внесат негативни шокове от страните, където е позиционирана основната им дейност. В действителност такива доказателства съществуват. Ярък пример за това е рязкото нарастване на цените на недвижимите имоти в Япония в началото на 90-те години, което доведе до свиване на кредита на японските банки в САЩ.

Сравнителен анализ на степента на концентрация на банковите системи на България и страните от ЕС за периода 2001 - 2005 г.

През последните години банковите системи на страните от ЕС търпят значителни промени, които са в унисон с изложените по-горе теоретични разисквания. Общият брой на кредитните институции (в т.ч. спестовни и кооперативни банки), опериращи на територията на общността, продължава да намалява, което подкрепя тенденцията за пазарна консолидация (вж. табл. 1 и фиг. 1). В края на 2005 г. кредитните институции в Еврозоната¹⁷ са 6308, което е с 2,8 % по-малко от предишната година и с 12,5 % спрямо 2001 г. На ниво ЕС кредитните институции в края на 2005 г. са 8684, което отразява спад с 1,7 % спрямо 2004 г. и с 10,9 % спрямо 2001 г. Тези данни показват, че консолидационните процеси протичат малко по-бързо в Еврозоната, отколкото в ЕС, поради значителното намаляване на броя на банките в Германия, Франция и Холандия. В действителност броят на кредитните институции намалява в 14 страни, като за последните две

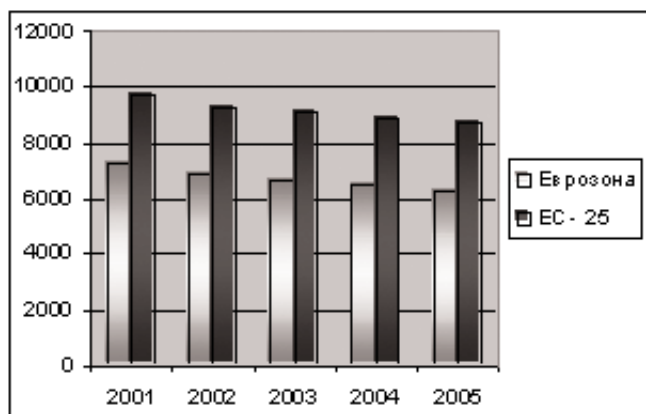
години от разглеждания период единствено Гърция, Финландия и Латвия не отчитат промяна. В останалите осем държави броят на кредитните институции нараства слабо, като изключение от тази тенденция прави единствено Полша, която за последната година отчита ръст в размер на 12,3 %.

Таб.1. Брой на кредитните институции в ЕС

Държава	2001 г.	2002 г.	2003 г.	2004 г.	2005г.
Австрия	836	823	896	883	880
Белгия	112	111	108	104	100
Англия	452	451	426	413	400
Германия	2526	2363	2225	2148	2089
Гърция	61	61	59	62	62
Дания	203	178	203	202	197
Естония	7	7	7	9	11
Ирландия	88	85	80	80	78
Испания	366	359	348	346	348
Италия	843	821	801	787	792
Кипър	406	408	408	403	391
Латвия	39	23	23	23	23
Литва	54	68	71	74	78
Люксембург	189	177	169	162	155
Малта	17	14	16	16	18
Полша	758	666	660	658	739
Португалия	212	202	200	197	186
Словакия	21	20	21	21	23
Словения	69	50	33	24	25
Унгария	240	227	222	221	215
Финландия	369	369	366	363	363
Франция	1050	989	939	897	854
Холандия	561	539	481	461	401
Чехия	119	84	77	70	56
Швеция	149	216	222	212	200
Еврозона - 12	7213	6899	6672	6490	6308
ЕС - 25	9747	9311	9061	8836	8684

Източник: ECB, EU Banking Structures, October 2006.

За периода 2001 - 2005 г. степента на концентрация на банковия сектор на страните от ЕС, изчислена като сума от относителните дялове на петте най-големи банки в общата сума на активите за всяка страна, продължава да нараства (вж. табл. 2). В рамките на разглеждания период този показател отчита ръст в размер на 11,9 % за ЕС и приблизително 10 % за банковите системи на страните от Еврозоната. Данните показват, че равнището на концентрация е по-високо в по-малките държави, голяма част от които са и малки икономики. Това



Фиг. 1. Графично представяне на броя на кредитните институции в ЕС.

обаче не може да се изведе като правило, тъй като в тази група влизат и страни като Белгия и Холандия, които не са големи по териториален обхват, но генерират висок дял в съвкупния БВП и имат значителен принос за икономическото развитие на общността. Относително ниска остава степенята на концентрация в Германия, Великобритания, Люксембург, Испания и Италия. Докато при първите три се забелязва обръщане на тенденцията и засилване на пазарната мощ на петте най-големи банки, в Испания и Италия се отчита раздробяване и фрагментиране на дейността, което е следствие от навлизането на чужди кредитни институции. В действителност данните на ЕЦБ показват, че през 2001 г. броят на клоновете на чуждите кредитни институции от ЕС, опериращи в Испания, са били 48 докато през 2005 г. те са нараснали на 57¹⁸. Съответно за Италия броят е 50 и 59 в края на периода.

Степенята на концентрация на банковата система на България, изчислена като сума от относителните дялове на петте най-големи банки в общата сума на активите, е сравнително висока, но в рамките на разглеждания период остава под средния показател за ЕС. Погледнато в динамика показателят отчита спад, което е израз на фрагментация на банковата дейност. Причините следва да се търсят в създаването на нови и навлизането на клонове на чужди банки; засилването на активността на помалките кредитни институции, както и наложилата се през последните години, в отговор на регулаторните ограничения, практика на прехвърляне на кредити към банката майка, което на практика съкращава

балансовите позиции на местните банки. Такава тенденция се наблюдава и при страните от втората вълна на присъединяване към ЕС, като изключение правят Латвия и Словакия (вж. таб. 2).

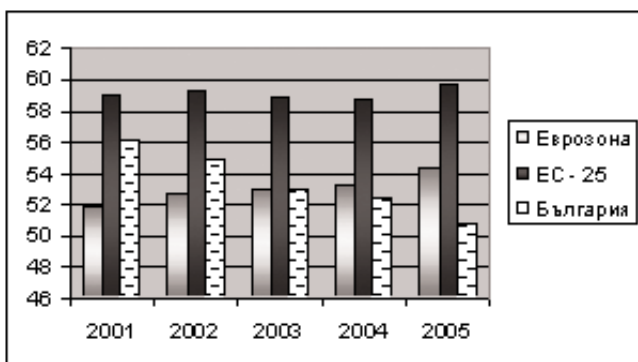
Таблица 2. Дял на петте най-големи в общата сума на активите

Държава	2001 г.	2002 г.	2003 г.	2004 г.	2005 г.
Австрия	44, 9	45, 6	44, 2	43, 8	45, 0
Белгия	78, 3	82, 0	83, 5	84, 3	85, 2
Англия	28, 6	29, 6	32, 8	34, 5	36, 3
Германия	20, 2	20, 5	21, 6	22, 1	21, 6
Гърция	67, 0	67, 4	66, 9	65, 0	65, 6
Дания	67, 6	68, 0	66, 6	67, 0	66, 3
Естония	98, 9	99, 1	99, 2	98, 6	98, 1
Ирландия	42, 5	46, 1	44, 4	43, 9	46, 0
Испания	43, 9	43, 5	43, 1	41, 9	42, 0
Италия	29, 0	30, 5	27, 5	26, 4	26, 7
Кипър	61, 3	57, 8	57, 2	57, 3	59, 8
Латвия	63, 4	65, 3	63, 1	62, 4	67, 3
Литва	87, 6	83, 9	81, 0	78, 9	80, 6
Люксембург	28, 0	30, 3	31, 8	29, 7	30, 7
Малта	81, 1	82, 4	77, 7	78, 5	75, 3
Полша	54, 7	53, 4	52, 3	50, 2	48, 6
Португалия	59, 8	60, 5	62, 7	66, 5	68, 8
Словакия	66, 1	66, 4	67, 5	66, 5	67, 7
Словения	67, 6	68, 4	66, 4	64, 6	63, 0
Унгария	56, 4	54, 5	52, 1	52, 7	53, 2
Финландия	79, 5	78, 6	81, 2	82, 7	83, 1
Франция	47, 0	44, 6	46, 7	49, 2	53, 5
Холандия	82, 5	82, 7	84, 2	84, 0	84, 8
Чехия	68, 4	65, 7	65, 8	64, 0	65, 5
Швеция	54, 6	56, 0	53, 8	54, 4	57, 3
Еврозона - 12	51, 9	52, 7	53, 1	53, 3	54, 4
ЕС - 25	59, 1	59, 3	58, 9	58, 8	59, 7
България	56, 2	55, 0	53, 0	52, 5	50, 8

Източник: ЕСВ, 2006; ТБ в България (тримесечен бюлетин) БНБ 2001 - 2005; авторски изчисления.

Сред икономистите няма съмнение, че интеграционните процеси и глобализацията на финансовата индустрия са неизбежни. Предвид пълноправното членство на България в ЕС в краткосрочен план може да се очаква раздробяването на банковата система на страната да продължи да се задълбочава в резултат на осигурения "свободен достъп"

18. За сравнение броят на банковите клонове в Тайван продължава да расте и те вече са 3276, плюс други близо 2600, управлявани от кредитните кооперативи, пощенската спестовна система и чуждестранните финансово-кредитни институции. Според проучване на фирмата за анализ "Макинзи" Тайпе е градът с най-висока плътност на банковите клонове в света. По данни на в. "Банкеръ", бр. 2, 2007



Фиг.2.Графично представяне на дела на петте най-големи банки в общата сума на активите.

на европейските кредитни институции до нашия пазар¹⁹.

В средносрочна и дългосрочна перспектива обаче на този "достъп" следва да се гледа като на своеобразен канал за пренасяне на трансграничните обединения и сливания в областта на финансово-кредитния сектор, което ще доведе до концентриране на дейността на банките.

ЛИТЕРАТУРА

1. Тиков, М. Ключови фактори за стабилността на финансовата система. Икономическа мисъл, БАН, бр. 21, 2004.
2. Allen, F., D. Gale. Competition and Financial Stability. Journal of Money, Credit and Banking, Vol. 36, № 3, 2004.
3. Beck, Th., A. Demirguc-Kunt, R. Levine. Bank Concentration and Fragility: Impact and Mechanics. NBER, Working Paper № 11500., 2005.
4. Boyd, J., G. DeNicolò. The Theory of Bank Risk Taking and Competition Revisited. The Journal of Finance, Vol. 60, Number 3, 2005.
5. EU Banking Structures, European Central Bank, October 2006.
6. Focarelli, D., A. Pozzolo. The Patterns of Cross-border Bank Mergers and Shareholdings in OECD Countries. Journal of Banking and Finance, vol. 25, issue 12, 2001.
7. Hellman, Th., K. Murdock, J. Stiglitz. Liberalization, Moral Hazard in Banking and Prudential Regulation: Are Capital Requirements Enough?, American Economic Review, 90(1), 2000.
8. Hughes, J., L. Mester. Bank Capitalization and Cost: Evidence of Scale Economies in Risk Management and Signaling. Review of Economics and Statistics, vol. 84, no. 4, 2002.

19. За първите три месеца на 2007 г. 28 чужди финансови институции са уведомили БНБ, че смятат да извършват дейност у нас. Сред тях са водещи имена, с утвърдени позиции и авторитет на международните пазари като английската "Роял Банк ъф Скотланд", холандската "Ей Би Ен АМРО Банк" белгийската финансова групировка "ДЕКСИА Комуналкредит" и др.

tics, vol. 2., 1998.

9. Inter-American Development Bank, Unlocking credit, Ch. IX, 2004.

10. Micco, A., U. Panizza. Bank Concentration and Credit Volatility. Central Bank of Chile, Working Paper № 342., 2005.

11. Peterson, M., R. Rajan. The Effect of Credit Market Competition on Lending Relationships. Quarterly Journal of Economics, vol. 110, 1995.

12. www.banker.bg